

Poštnina plačana v gotovini.

NAŠ

Prava vera bođi vam luč,
materni jezik bođi vam ključ
do zveličanske narodne omike.

A. M. Slomšek.

DOM

List za ljudsko prosveto

Vsebina:

	Stran
Slovenski narod	97
Ob pogledu na sliko	98
Ljudstvo in nacija	98
Naši igralci	99
Velika sramota	100
Očetov glas	102
Potovanje ob Vrbasu	102
Kremenit značaj	106
Skrivni policaji	107
Ura preizkušnje	112
Vestnik Dekl. zvez.	112
Na platnicah: Uredniški koš. Cvetke iz vojaškega življenja.	

Letnik XVII.

Maribor.

Št. 7.

Julij 1925.

»NAŠ DOM« izhaja mesečno. Naročnina znaša za letos 12:50 Din., za Goriško in Istro 5 lir, za Koroško 15.000 aK, za Ameriko 1 dolar. Pri skupnih naročilih po 10 izvodov in več stane 1 izvod 12 dinarjev. Posamezna številka stane 1:50 Din. List izdaja Prosvetna zveza v Mariboru. Odgovorni urednik: Marko Kranjc. Upravništvo: Maribor, Aleksandrova cesta 6. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Rokopise je treba poslati do 1. vsakega meseca uredništvu »Našega Doma« v Mariboru, Aleksandrova cesta 6.

Uredniški koš. Mladina nima nobenega spoštovanja ne do oblasti, ne do starišev, ne do starejših ljudi. To je že stara pesem. Nova pesem pa je ta, da se je sedaj lotila ta kritična mladina s svojo ostro sodbo celo uredniškega koša. Niti pred njim nima več spoštovanja. Uredniški koš je baje »spleten iz viter, ki so predebele in preostre«. Urednik bi moral koš »malo z mahom obložiti«. Ljubi prijatelj, ki mi to svetuješ, pomisli, da so vse te vitre uredniškega koša vrezane na domačih slovenskih tleh. Ali je urednik kriv, če rodi slovenska zemlja tako ostre šibe? Z mahom tudi ne kaže oblagati uredniškega koša, ker ga bogato oblagajo in zalagajo druge nežnejše rožice iz vrta slovenskega pesništva. In pomisli, dragi prijatelj, še to: ako bi bil uredniški koš spleten iz nežnih šibic, bi ga bili izbruhi mladih pesniških duš razbili. Za domišljijo mladih pesnikov in pesnic so potrebne trdne vezi! — N. Č. Jezik in slog sta dobra, snov preveč fantastična in v tej obliki neprijemna za »N. D«. Črtice iz dekliškega življenja dobrodošle! — N. Č. Za nasvete najlepša hvala. Ali so kaj zalegli, presodi sam! Se še priporočam! — Svetozarjev. Tvoj spis je tako učen, da moram meščanski šoli v Brežicah najprisrčnejše častitati, ker vzgaja take učenjake. Za čitatelje »N. D.« si prepameten. Svetujem ti, opiši vpliv alkohola na človeško dušo, telo in na družbo na kakem posameznem vzgledu. Takih žalostnih vzgledov imaš v domačem kraju dovolj! Le vadi se še zanaprej in se kmalu zopet oglasi! — Ivanovič. Malo preveč hrvatskih besed mešaš med slovenski jezik! Ali pa mogoče pišeš v novem jugoslovanskem jeziku? Tedaj Ti svetujem, dodaj sedanji slovensko-srbski mešanici še nekaj turških, nemških, madžarskih in italijanskih izrazov! Pa brez zamere! — Nuška. »Dež lije«, »solze lijejo« — zato je pa Vaša »Žalost« popolnoma vodena! Ž njo sem zalil druge suhe rože v košu, da bodo bolje prospevale! — Ruža. (Oprostite, v slovenskem »dialektu« je to roža.) »Trnje srši (!)« — »srce medli« po njem, »ki ga ni«. Uboga Ruža! Malo trnje razkrijte in ne bodite tako sršenasto strupeni, pa bodele našli bitje »ki je«. Od Vaše poezije pa urednika »glava boli«. — Svetko. Mislite, da je surovost in brezbrzdanost svoboda? Za take stvari, ki jih Vi opevate ni »N. D«, ampak hlev.

Ivan Ivanovič:

Cvetke iz vojaškega življenja.

Muhe. V Skoplju se je častnik pritožil gostilničarju, da je na stranišču zelo veliko muh.

»No, pa izvolite stranišče uporabljati med 12. in 2. uro. Tedaj so vse muhe v jedilnici«, odgovori gostilničar.

NAŠ DOM

Letnik XVII.

Maribor, julij 1925.

Št. 7.

Slovenski narod.

Bog hoče, da slovenski narod živi po svojih posebnih, od Njega samega mu danih, lastnostih in življenskih izročilih. Bog je tudi hotel, da si bil ti rojen kot član ravno tega naroda, da si bil pod varstvom njegovega prava in nranosti že v materinem srcu. Njegova govornica je tudi tvoja govornica, njegove pesmi tvoje pesmi, njegova izobrazba tvoja izobrazba, njegova usoda tvoja usoda.

Na svoj narod si tako navezan, kakor je otrok navezan na svojo družino, svojega očeta in svojo mater. Tvojega naroda trpljenje je tvoje trpljenje, svojega naroda radost je tvoja radost.

Kakor se otrok ne more in ne sme ločiti od družine, od očeta, matere, ne sme prezirati domače hiše in njenih običajev, ako hoče ostati zdrav na duši in telesu, tako se tudi ti ne smeš ločiti od narodne skupnosti. Otroku najbolj koristi materino mleko, tebi tudi le izobrazba in življenski način. kakor je v tvojem narodu.

Ker smo v duševnem in telesnem oziru navezani na svoj narod, imamo do njega tudi veliko dolžnosti. Te dolžnosti so svete, nespremenljive, nihče se jim ne more in ne sme odtegniti, ker jih ni sprejel prostovoljno, temveč kot sveto dediščino očetov. Naša lastna globlja narava nam narekuje, da to, kar so spoštovali naši predniki, očetje, spoštujemo tudi mi: vero, domačo grudo, dom, narodne pesmi, pravljice, narodno umetnost in izročilo. Vse to nam mora biti dragoceno kot sveti, blagoslovljeni spomin na umrle pradede.

V narodnem blagu se izraža duh slovenskega naroda, kako so naši predniki mislili o svetu, Bogu, družini, življenju, delu, umetnosti, kako so čustvovali, na čem so se veselili in za kaj navduševali. V šegavih, veselih in žalostnih pravljicah se razodevlje mladostna doba našega naroda, njegovo žitje in bitje v davni preteklosti, ko so še živeli naši predniki v nepokvarjeni naravni priprostosti. Narodne pripovedke so navdušujoči spomin na mladeniško dobo našega naroda, ko so se naši predniki junaško borili za svoj dom in zemljo ter umirali za kruh in zlato svobodo. Iz teh virov, neizčrpljivih in nikdar usihajočih, mora zajemati naša mladina, da se ji ob njih vedno vnovič vžiga pogum za velika in heroična dela v sedanosti.

Tako je naš narod z vsemi svojimi izročili vedno živ, čudotvorni studenec dušnega in telesnega zdravja nas vseh, ki se imenujemo danes njegovi vzorni sinovi in vrle hčerke.

Ika:

Ob pogledu na sliko . . .

Preprosto, a zelo prisrčno sliko — kako mlada mati zjutraj uči svojega otroka moliti — je prinesel nek ilustriran list. Že ob prvem pogledu se ti vzbujajo prijetna čustva in če ljubko sliko dalje opazuješ, se ti zdi vedno pomenljivejša. — Mati kleči ob otroški posteljici sklenjenih rok, otrok sedeč v posteljici sklepa istotako svoje ročice ter zre tako rajskolepo mamič v obraz, ki uči svojega malčka prvih molitvic. Različne igrače so že pripravljene na mizi, sredi sobe čaka vprežen konjič svojega »gospodarja«, da, ko se z materjo izročita v božje varstvo, nastopi zopet svojo službo . . .

Ali ni ta slika simbol verne, krščanske matere, verne družine, vernega naroda? — Tisočkrat prekaša one, ki jih moderna kultura razpostavlja v izložbe, v največje pohujšanje mladini, slike, od katerih se pošten človek s studom obrača!

Vse odlične sinove in hčere različnih narodov je vzgojila mati, katera se je žrtvovala in otroku v nežno srčece sejala najzlahtnejše seme — molitve.

Čist, sveti dar doprinaša mati Bogu, ko uči otroka moliti in njegov pogled obračati v višave . . . S tem ga uči spoznavati, kam meri zemeljska pot človeka in kdo je pravi osrečevalec človeštva. Ko mu sklepa majhne ročice k molitvi, ga vadi vse ljubeznivosti in dobrote, ki oplemenitijo človeku značaj in omogoči, da živi v njem duh krščanske ljubezni od otroške dobe skozi vse življenje.

Najlepša in najvažnejša dolžnost matere je pač: otroka učiti moliti! Ob njeni roki se uči hoditi, od nje se nauči izgovarjati prve besede, od nje se mora naučiti prisrčno moliti!

Nešetokrat se sicer dogodi, da otrok prerad pozabi materine žrtve, zlasti, ko mu solnce sreče sije — pozabi, da ga je mati učila moliti!

V trenutku duševnega ali telesnega trpljenja, ko se čuti zapuščenega tudi od najbližnjih prijateljev, takrat pa zasije v dušo zopet svetel žarek — spomni se, da ga je njegova mati učila moliti . . . Morda že dolgo pozabljen »Očenaš« se goreče izvije iz obupanega srca in s tem prične novo, lepše življenje!

Mlada mati, rada sklepaj roke svojemu otroku, zakaj s tem ga utrjuješ za vse življenske boje; zmagal bo vse viharje, če mu bo v srcu živela molitev, katero si ga ti učila . . .

Ljudstvo in nacija.

Ljudstvo in nacija sta dve različni stvari, nista ista pojma. Ljudstvo znači isto, kar narod, življenje preprostih ljudi, družin, vasi, ki še jih ni pokvaril moderni duh sebičnosti. Ljudstvo, to so naši kmeti, rokodelci, delavci, ki skupno delajo drug za drugega. Rokodelec pomaga kmetu, kmet rokodelcu, delavec orje s kmetom in za kmeta, kmet pa z delavcem je pri isti mizi isti kruh, moli isto molitev. Ljudstvo ni sovražno ljudstvu, narod ne sovraži naroda, slovenski kmet je prijazen nemškemu, italijanskemu, češkemu kmetu, ker so tudi ljudje, ki imajo dom, družine, otroke,

Boga, kakor on sam. Ljudstvo pomeni zato ljubezen, prijaznost, sodelovanje, požrtvovalnost. Ljudstvo je zato nekaj prvotnega, dobrega, ljubeznivega.

Moderni čas pa nam je prinesel za lepo priprosto slovensko besedo ljudstvo — narod nov pojem — nacija! Kaj pa je nacija? To pomeni, da si ljudstva ne smejo biti med seboj dobra, si medsebojno pomagati, človek poleg človeka, narod poleg naroda, mirno živeti, si bratsko v roko segati, temveč se sovražiti, se med seboj boriti za življenje in smrt. Moderni nacionalizem pravi: kdor ima močnejšo pest naj drugega potlači, pobije, mu vzame kos kruha iz njegovih ust, da ga sam poje, četudi bližnji umira, samega pa vsled požrešnosti želodec boli. To pomeni nacija, nacionalizem, to hočejo takozvani nacionalisti, da se grizemo, bijemo, kakor zverina, da zmaga, kdor ima močnejše zobovje.

Mi pa nočemo krvoločne nacije, temveč dobrohotno, ljubeznipolno ljudstvo — narod.

br. Ivo:

Naši igralci.

Napačno pojmovanje nalog gledališkega odra (blagajna, zabava!) nam je zastropilo tudi naše igralce in igralkke. Naše igralske zборе sestavljajo idealni ljudje in bi bila krivica, jim idealizem odrekati. A kaj, ko udeležujejo ta idealizem v krive in manjvredne svrhe.

Ne bom teh svrh našteval, ko čutimo vsi, česa našim igralskim zborom manjka. Le eno: Naši igralci in igralkke pozabljajo, da služi gledališki oder našemu pokretu le za sredstvo k cilju, ki je izobrazba in versko-nravna vzgoja naroda. Cilj pa dosežemo tem popolneje, čim popolnejše bo to sredstvo. To sredstvo (gledališko delo) bo pa popolnejše, ako se bodo poleg že naštetega igralci tudi zavedali, da je njih naloga: 1. umetniško stvarjanje in 2. apostolat potom odra.

Da, umetniško stvarjanje! Žalibog, smo morda sami delali na to, da je izgubilo delovanje naših gledaliških odrov pravico do umetniške kvalifikacije. Fanta brez noge ne bo noben telovadni odsek pustil nastopiti, s človekom brez posluha se noben pevovodja ne bo spuščal v pevsko delovanje, a za oder nam je dobrodošel vsakdo in celo naše simpatije imajo pri tem velikokrat besedo. Za vsako nalogo je treba talenta, za najplemenitejšo in človeštvu za pesmijo najbližjo umetnost talenta ni treba. Ironija! Koliko zmožnih igralcev in igralk smo že odbili s krivično, na osebne razloge se opirajočo razdelitvijo vlog?! — Za vsak dramski komad je treba bolj ali manj zmožnih umetnikov in ni lahka, a tembolj važna naloga režiserja, da v fari izmed dobrih izbere najboljše.

Pa apostolat! Igralec sam mora biti prvi, ki se bo zavedal važnosti in moči svojega stvarjanja. Oder mu mora biti prižnica, raz katero govori narodu o lepoti, o ljubezni, o bratstvu — in grmi zoper krivico, sovraštvo in laž. — Kako lepo piše nekdo o gledaliških igrah Marijinih družb: Oder mora biti Marijinemu družbeniku prižnica. Seveda ne sme biti gledališka igra pridiga, ali s silo plemenite, religiozne umetnosti mora kongregacijsko gledališče vplivati nič manj kot pretresljiva pridiga. Kongregacijsko gledališče bodi za igralca služba božja! Kakor

stopa duhovnik k oltarju, s čistimi rokami in očiščenim srcem, tako naj stopa igravec — kongregacist na gledališki oder; le tako bo segel v duše gledalcev«. — In če to velja za kongregacijski oder, ne sme nič manj veljati za naše gledališke odre po katoliških prosvetnih (zlasti mladinskih) društvih.

Pa še nekaj, kar se bo morda zdelo marsikomu prav odveč! Če pomislim, kako veliko oblast ima nadarjen igravec nad srci občinstva, potem me strese groza ob slutnji, da leži morda ta oblast mnogokrat v moči osebe, ki se pogreza v blato greha, ki vsa tiči v pozemeljskem, koje duša je kot ptič s pristriženimi peruti: Njegovo kraljestvo je v solnčnih višavah, a priklenjen je — suženj — na umazano zemljo. Igravec naj dvigne tekom ene ali dveh ur po lepem hrepeneče, pa tudi po zemeljskem zasuznjeno občinstvo v svet vzorov. Kako, če jih sam ne pozna? Ali je pretirana misel, da naj bodo naši igralci in naše igralkе tudi sami vzor-fantje, vzor-dekleta?

Prepričan sem, da more resnična umetnost bivati le v čistem srcu, le v nepokvarjenem značaju. Da, samo igravec, čigar vse nehanje in dejanje obseva globoka verska zavest, mi je porok, da njegova igra ni zmetničenost, ni takozvana rutina, še manj pa bahavost in širokoustenje, temveč doživetje človekovega srca, umetnost v polnem smislu besede. Tak igravec bo tudi vedel, da ima v sebi moč, za katere udejstvovanje je odgovoren, moč, ki je, ob zlorabi njemu samemu v nesrečo, ob izrabljanju v soglasju z njegovim krščanskim naziranjem pa v zasluženje. Še več! On bo celo molil in prosil nebesa, da njegov korak na odru porose z blagoslovom. Hm, molil?! Izza vojske znani škof Hittmair je zaklical nekoč vojakom: »Vojaki! Posvečujte strašno moč, ki jo imate nad krvjo in življenjem, z molitvijo!«. — Igralcem in igralkam naših odrov ne velja nič manj beseda: »Posvečujte z molitvijo veliko oblast, ki jo imate nad dušami svojih gledalcev!«

Ali je dramatika res gnila partija našega prosvetnega dela? Kdo bo to trdil! Gnila bo dotlej, dokler ne bo izšel iz nas samih svojski tip krščanskega ljudskega gledališča, kakor sem ga skušal orisati v zgornjem, dokler bomo podcenjevali umetnostno moč, ki leži v krščanstvu in v zvezde kovali, kar nam prinaša moderno poganstvo. Naloga nam ni lahka, pri pomanjkanju tozadevne literature je celo težka — a kaj naj je idealistu z apostolsko gorečnostjo težko?!

Mladike, ki se ločijo od stebila, se izsuše. Vsak narod ki ne spoštuje debila svojih narodnih preteklosti in izročil, je mladika, ki hoče iz sebe brez stebila rasti. Njegova duša se bo v praznoti izsušila in umrla.

I. M.

Velika sramota!

Nobenega dvoma ni, da je sedanja ženska moda z golimi rokami in polgolimi prsi nesramežljiva in pohujšljiva in v nasprotju z božjo zapovedjo, torej grešna. In če bi se tudi nobena bralka »Našega Doma« ne nosila po tej modi — je vendar umestno in potrebno, da »Naš Dom«

piše o tej stvari, kajti za nas vse je potrebno, da poznamo prava načela, da si ohranimo nepokvarjen katoliški okus, in da veimo, kaj je prav in kaj ni prav. Kajti če bi celo listi in govorniki, ki zastopajo katoliška načela, o tem le molčali, bo sčasoma vedno bolj otopela vest, pohujšljiva moda se bo vedno bolj razširila — zgledi vlečejo — in vko-reninilo se bo mnenje, da ni nič hudega na tem. Toda na tem je nekaj zelo hudega!

Ta nesramežljiva moda je za pošteno ženstvo velika sramota! Poznavalci trdijo, da je to moda pariških nesramnih žensk, ki so vsakomur na razpolago za denar in se seveda oblačijo tako, da bi v moških čim bolj vzbujale pohotnost in poželjivost. Ali ni sramota za pošteno žensko, da se oblači po modi francoskih vlačug?

Sramežljivost je najboljše varstvo za čistost, a če je ženska izgubila čut sramežljivosti, tudi čista ne bo ostala več dolgo. Ženska pa, ki se oblači po tej modi, kako bi mogla ostati še sramežljiva?

Ženska bi morala dvigati moža kvišku s svojo čistostjo in sramežljivostjo, mesto tega pa nosi javno na ogled mike svojega telesa kot vabo za čutno poželjenje moža. Ženska, ki se oblači po tej modi, je pohujšljivka za moški svet. Če ima še količkaj vesti, kako more to spraviti v sklad s svojo vestjo? Enkrat bo dajala oster odgovor Onemu, ki je izrekel tako stroge besede o pohujšanju!

V starem testamentu je napovedal Bog pri preroku Izaiju zaradi nečimerne in lahkomišelnosti ženske mode ostre kazni in je svojo grožnjo tudi izpolnil. »Zato«, pravi prerok (t. j. zaradi nečimerne ženske mode) »bo Gospod storil plešasto teme hčer sijonskih in Gospod bo razkril njihovo sramoto in jim pobral njihovo lepотиčeje.

Prerok je s temi besedami napovedal veliko žalost, ki bo prišla nad lahkomišljeno ženstvo. Na Jutrovem so si namreč v veliki žalosti odstrigli lase, in zmagalci so včasih vodili ujetnike v zmagalnem sprevedu nage. Prerokba se je uresničila že pod kraljem Ahacom.

Toda kazen bo zadela ne le ženstvo, tudi na moške se bo razlila zaradi ženskih modnih grehov jeza božja. Takole je napovedal prerok: »Celo nad moške, ki jim hočete dopasti s svojo nečimernostjo in s svojo potratno, se bode zaradi vas raztegnilo maščevanje Gospodovo: vaši najboljši borilci bodo padli pod mečem in vaši najlepši možje bodo poginili v boju. Vrata sijonska bodo žalovala in mesto bo sedelo samotno v svoji bolečini na zemlji. In sedem žensk bo držalo enega moža in bodo govorile: svoj lastni kruh hočemo jesti in se oblačiti v svojo lastno obleko, samo pusti nam nositi tvoje ime in odvzemi od nas našo sramoto«, t. j. neomogočeno stanje, ki je pri Judih veljalo za sramotno.

Tretjina našega naroda vzdihuje pod tujim jarmom, a naše ženstvo izziva še nadalje jezo božjo. Koliko naših najboljših je padlo v vojni, a lahkomišljeno ženstvo kliče s svojo nesramno modo novo maščevanje božje nad moški svet, ki naj bo znova kaznovan zaradi ženskih modnih grehov? In ko bodo zopet popadali možje in fantje na vojni, se bo trgalo sedem žensk za enega moža! Ta nesramna, božjo jezo izvivajoča ženska moda je naravnost zločin nad moštvom in nad narodom!

Zato proč z nesramno, pogubno žensko modo!

Sramota ženstvu, ki se oblači po modi francoskih nesramnic!

N. Č.

Očetov glas.

Skoro bi bil zapisal: »Očetov bas«. In to niti ne bi bilo tako napačno. Tisti, ki znate peti ali na kako godalo igrati, veste, kaj je bas. To je namreč tisti debeli ali globoki glas, ki je nekako podlaga drugim glasovom.

V vsaki hiši se nahaja nekaj podobnega, tudi tam, kjer ne znajo peti, ne gosti: otroci piskajo visoko kakor klarinet, ženske in odrastli otroci imajo srednje glasove. Oče in gospodar pa govori počasi in globoko. In o tem nizkem očetovem glasu sem se namenil nekaj napisati.

Očetov glas, očetov bas ima dobre in slabe strani. Poglejmo najprej dobre! Očetov glas ima čudežno moč. Recimo: Dveletni Tonček je že poreden in joka in kriči na vse pomagaje, pa sam ne ve, zakaj. Bratci in sestrice ga hočejo zamotiti in potolažiti. Kažejo mu pisan papir, mu ga vrtijo pred nosom, mati ga vzame na roke in ga ujčka, ponuja mu kruhka, sladkorčkov. Vse nič ne pomaga. — Tedaj pa se zasliši izza mize očetov globoki glas: »Tonček, ali bi bil rad tepen?« Tonček utihne, kakor da bi ga bil z vodo polil. Nič ga več ne boli, nič mu ne manjka več!

Ali: Franček vleče mačko za rep; mačka cvili, pes laja, kure kokodakajo in frfotajo, otroci vriščiijo — človek bi lahko oglušel. Kar se prikažejo oče in grozeče vprašajo: »Franček, ali bo mir?« Takoj je mir.

Ali: Janez in Ančka sta se stepla. Gašper že poskuša kaditi, akoravno ima še napol mlečne zobe. Mihec ne bi rad šel na pašo ali v šolo. Povsod je očetov glas zdravilo, ki premaga vse ovire, odstrani vsak pomislek.

Vse raste. Micika ima dvajset let. Vedno bi rada kaj novega in mati bi ji radi pomagali. Pa kaj, ko oče na dolge prošnje tako kratko odgovarja: »Seveda, še hišo bom prodal, da bo imela kaj zvleči na sebe!«

In še en slučaj. Špela je huda žena. Vse ji je na robe in na poti. Mož je tih, toda resen. Kadar je nevihta najhujša, dobi Špela miren, pa jasen odgovor in burja se poleže.

To so torej bile nekatere dobre strani očetovega glasu. Zdaj pa ga hočemo pogledati še od slabe strani.

Slabo je, ako očetov glas nič ne zaleže ne pri ženi, ne pri otrocih. Taka hiša je brez glave. Slabo je, če se očetov glas sliši prepogosto, zlasti, če se to godi celo v pijanosti. Slabo je tudi, če . . .

Toda, ne bom pisal dalje; tu bodo cenjene čitateljice začele govoriti, zaupam jim, da bodo ta posel namesto mene temeljito opravile!

Če pa hočemo dejati šalo na stran, bomo morali reči tako: očetov glas se sliši marsikdaj daleč notri v Marijino družbo, v Orla, Dekliško zvezo in druga društva. Neredko se čuti kot coklja, ki močno zavira društveno delovanje. Ako oče ne zna ceniti društva, je včasih res hudo. Toda Bog ve, kakšni bi bili naši fantje in dekleta, če ne bi imeli doma nekoliko strahu. Vedno je koristno, ako mladi človek posluša starše, tudi če niso preveč prijazni. Kar bi rad, naj skuša doseči z dobrim, s prošnjo. Če ne gre, se je pač treba udati in se pokoriti. Poslušaj očetov glas in skušaj živeti tako, da ti bo vedno prijeten in prijazen!

Potovanje ob Vrbasu.

Pred dobrim tednom me je nepričakovano obiskal zvest prijatelj. »Pogledat sem prišel«, me je nahrulil, »ali še živiš, ali pa so te res po-

hrustali »gostoljubni« Turki tam doli v Bosni. Čakal sem že nestrpno, kako se boš še naprej bahal s svojimi junaštvii, pa si kar na lepem umolknil. Pisal sem ti — odgovora nisem dobil. Veš, četudi bi ti privoščil, da bi te Bosanci malo premikastili — pa sem se vendar bal za tebe«.

Da bom nekoliko utolažil radovednost tega dobrega prijatelja, bom nadaljeval opis svojega potovanja.

Pot do Banjaluke čez reko Sano je bila precej enolična. Kadar je bila hribovita, sem moral lesti navkreber, kadar je bila ravna, sem pa hodil po ravnem. Pri reki Sani sem obujal spomine na predlansko potovanje iz Dalmacije po Steinbeißovi železnici, ki spaja Knin s Prijedorjem. Kdor je navdušen za romantiko, naj izroči svoje telo tej železnici. Vagoni so navadni kurniki, proti katerim je Konjiška železnica pravi dvorni vlak. Spotoma smo nalagali skupno drva na lokomotivo, jo lepo po domače zakurili in jo s skupnimi močmi stiščali naprej. Kadar nam je postala vožnja nadležna, smo se sredi gozda, ali pa še večkrat pri kaki gostilni malo oddahnili.

Lokomotiva se je enkrat prevrgla, pa jo je »vlakovodja« s pomočjo mojega močnega tovariša Urša lepo rahlo postavil nazaj na tračnice. V Prijedor smo prišli samo en dan prepozno.

Onstran Sane, dobrih štirideset kilometrov pred Banjaluko, sta me sredi nerodnega kolovoza vstavila dva žandarja. Teh ljudi sem neverjetno mnogo srečal med Sanskim Mostom in Banjaluko. Moj kosmat obraz, moja povaljana obleka je bila zelo sumljiva. Vestno sta me preiskala in mi nato odvzela nahrbtnik. Upiral sem se z vsemi štirimi in seveda tudi z jezikom — pa vse zaman. Dokazoval sem, da sem zvest državljan in pošten človek, pa sta se mi — smejala. Končno pa sem privlekel svojo planinsko legitimacijo s sliko, ki je bila okrašena s pečati vseh mogočih koč in vrhov. To me je rešilo. Dolgo sta študirala pečate vrhov Julijskih Alp. Končno sta mi vrnila nahrbtnik in mi še za slovo svetovala, naj ne hodim sam, ker se potepa po teh gozdovih vse polno roparjev, ki potnike v najmilejšem slučaju samo oropaja. Meni ni storil ničesar, ker je menda videl vsak hajduk v meni »hrabrega« tovariša.

Nekaj kilometrov za vasjo Bistrica, se je turški kolovoz prelevil v precej dobro oskrbovano evropsko cesto, ki v svoji domišljavosti niti pogledati ni hotela beraških turških kul, čeravno so se ji te od vseh strani zelo spoštljivo klanjale. Napudrana na debelo z belim prahom, je brzela naglo na promenado v Banjaluko, da se tam prepriča, ali je še kaka gospodična bolj posuta s prahom in »dišavami«, kakor ta milostljiva cesta.

Porednica — sredi v Čaršijo me je zapeljala, potem sem jo pa izgubil iz oči. Sicer so pa imele sedaj oči dovolj druge paše. Iz ob strani odprtih zabojev, ki so se vrstili drug za drugim, so kimali bradati častilci Mohamedovi in ponujali najfinijo i najjeftinijo robo. Poleg kruha, ki se je v čudni mastni barvi šopiril, so višeli lepi sandali, vablivo so žarele v rdeče-rumenem smehu dinje in buče, čutare, okrašene s srbskim grbom, so potrkavale ob ciganske bobenčke, čilimi so ponosno vihrali v zraku za stavo z lepo vezanimi predpasniki, fesi so prezirljivo gledali na brezverske kape in klobuke.

Nekaj turških spominov sem nakupil za domače radovedneže in radovednice, nato sem se pa junaško preril na glavno cesto, ki mi je

kmalu razkazala vso Banjaluko. Mesto leži ob reki Vrbas v veliki kotlini in je dvakrat tako veliko kakor Celje. Na tujca napravi ugoden utis, ker je še precej snažno in ima lepe nasade. Kaka verska mešanica vlada v Banjaluki, izpričujejo božje hiše. Katoličani imajo dve cerkvi, pravoslavni eno, Judje dve sinagogi in Mohamedanci nad 40 mošej. Te mošeje so pa vse skupaj komaj za eno pošteno cerkev. Raztepane so po celem mestu. posebno pogosto nasejane so v predmestju. Ako ne bi imele značilnega minareta, bi marsikatero mošejo zamenjal s kolarnico, tako so zanemarjene in razdrapane. Najiminitnejša je Ferhadija džamija, ki jo je pustil zgraditi paša Ferhad l. 1576 iz odkupnine avstrijskega generala Auersperga. Ferhad je pokopan na dvorišču te džamije.

V Banjaluki sem si v hotelu Bosna zopet uravnal nekoliko svoje kosti, potem sem se pa v zgodnjem jutru odpravil proti Jajcu. Gornji Šeher, mohamedansko predmestje v Banjaluki, se je premetaval še v nemirnem jutranjem spanju, ko sem ropotal s podkovanimi čevlji mimo njihovih haremov in mošej. Začudeno so me gledali kameniti stebri na pokopališčih, ki so raztepena po vseh koncih in krajih. Ob cesti sem naštel nad dvanajst pokopališč.

Prsa so se mi širila v svežem zraku, ko sem zapustil to propadajoče turško življenje, turško nesnago in smrad. Valovi reke Vrbas so me pozdravili z veselimi šumenjem, gozd je pel svoje skrivnostne pesmi, solnce je s trepetajočo roko blagoslavljal pot, po kateri bo hodil slovenski romar. Nisem se mogel ubraniti svečanemu čuvstvu, ki me je vsega prevzelo.

Na levi in desni so kipeli z zelenjem okrašeni vrhovi proti mlademu solncu, zamišljen je šumel Vrbas v večnem nemiru, naprej v neznane dalje, v neizmerno morje, kjer se umiri. Ali ni tem kipečim vrhovom, ki hrepenijo po solncu, ali ni tej nemirni reki, ki hoče vedno dalje in dalje, podoben človek, posebno še mlad človek? Kje se ustavi njegovo hrepenenje, kedaj se umiri njegovo srce?

Cesta ob reki Vrbas je ena najzanimivejših v Evropi. Avstrijci so jo dogotovili l. 1896. Toliko divje romantike in zopet pristične lepote ne najdeš zlahka kje drugod, ko na tej poti.

Po 12 km se je dolina zelo zožila. Le s težavo si dela Vrbas pot skozi skale, ki se gromadijo na desni in levi v strme višine. Tri kilometre je dolga ta ožina. Cesta je vsekana v skalo. Kako divje lep je ta del poti. Globoko si je izgrizel Vrbas svojo strugo, kjer se v mladostni moči ves zelen od jeze peni, se zaganja kvišku, pa pade vselej nazaj v strugo, srdito gloda na desno in levo ob kamenite stene svoje ječe, ki pa ne odnehajo. V veličastnem miru zrejo skale to onemoglo vrvenje pod seboj in radovedno ogledujejo svojo plešasto glavo v globokih vodah.

Mogočna skalnata vrata hočejo oropati reko vsake svobode; hočejo zaustaviti potniku korak. Toda mlada moč vode si je izvrtala prehod in človeška moč si je izsilila nadaljnjo pot.

Na skali, ki hoče s svojim ogromnim telesom zapreti vso dolino, govorijo razvaline Zvečaj-grad a minuli slavi vojvode Hrvoje, ki je vladal v 15. stoletju tem pokrajinam.

Dolina se je razširila. Posuta je s prijaznimi hišicami, okrašena z drevjem. Posebno sliv je veliko. Dreves je bilo namreč cel gozd, sadu pa nikjer nobenega. Bila je slučajno slaba letina in tako se nisem mogel

pregrešiti nad tujim blagom. Drugače pa ne vem, ako bi se bil mogel ustaviti poželjenju. Vročina je kuhala vso dolino, še Vrbas se je leno plazil v svoji široki strugi in včasih hlastnil po travi, da si ugasi — žejo! Mežikal mi je zapeljivo in me prijazno vabil v svoje hladno naročje, jaz pa sem ostal zvest cesti, ki je od iskrene ljubezni do mene kar žarela. Ta njena ljubezen ni sicer razvnela mojega srca in tudi ne zmešala moje glave, pač pa je razvnela moje pete, ki so z vedno večjim srdom teptale vso vročo ljubezen nesrečne ceste.

Koraka mi ni mogla zaustaviti prijazna pravoslavna vasica Krupa, s svojo enonadstropno kavarno, orožniško postajo in veličastno hišo tamošnjega bega. Sklenil sem že v začetku, da bom šel pol pota do Bočaca (40 km) brez odmora. Ta sklop se je v pekočih solnčnih žarkih sicer zelo topil in majal, pa je vendar vzdržal.

Hude skušnjave so me še spotoma do Bočaca napadle. Kako ljubeznjivo me je vabila Tisovac planina (1214 m) na levi strani reke Vrbas, v svojo hladno senco, kako zapeljivo so mi šepetale njene smreke, naj se zaupam njihovemu varstvu, da mi ohladijo vroče čelo. Le z veliko silo sem odtrgal oči in misli od prijazne planine in obrnil svoj pogled na strme pečine Manjače, ki je svoje kozavo obličje zvedavo ogledovala v vodi in z veseljem opazila, da se grad iz starih časov na njenem temenu od leta do leta bolj ruši.

Ob hladnem studencu sem si mimogrede malo osvežil usta in dobil za spremljevalca dva mlada Srbina, ki sta imela nekaj časa z menoj isto pot. Živahna sta bila in zgovorna. Kmalu smo si postali veliki prijatelji. V šolo ne hodita, tudi v cerkev samo parkrat na leto. Za svojega popa sploh nista vedela, kje je in ga tudi nista poznala, četudi sta imela dvajset, oz. trinajst let. Značilno za bosanske razmere! V Bosni je bilo in je še sedaj sorazmerno največ analfabetov, versko življenje med pravoslavnimi je pa popolnoma v razsulu. In obenem so ti bosanski Srbi do skrajnosti nestrpni, neprijubljeni pri katoličanih in mohamedancih, polni prevratnih idej, ki so se jih navzeli pod avstrijsko upravo, ki je Bosanca samo tedaj videla, kadar ga je hotela izrabiti in izmozgati. Iz tega dela Bosne je bilo tudi največ srbskih dobrovoljcev in četnikov.

Ko sta moja mlada prijatelja izžlobudrala vso svojo učenost in mi potožila vse svoje gorje, sta pa privlekla izza pasov lepo izrezljani piščalki. Malo sta poskušala, potem sta pa igrala tako dovršeno, da bi lahko nastopila v mariborski operi kot flavtista. Koračnice, narodne pesmi so se vrstile v nepretrgani vrsti, tako da smo pozabili na vročino, prah, okolico in utrujenost.

Niti opazil nisem, kedaj smo vstopili v divjo sotesko, ki nas je prijetno hladila. Vrbas je sedaj s svojim bobnenjem dajal takt naši glasbi, nazadnje jo je čisto udušil. Tiho smo korakali po devet kilometrov dolgi soteski in občudovali strme pečine, ki so se v najnavadnejših oblikah gromadile na obeh straneh Vrbasa, čudili smo se lepi, trdi cesti, ki jo je človeška roka izsekala globoko v skalo.

Oživeli smo zopet, ko smo stopili iz temne soteske v lepo dolino Agino selo. Žalibog sta se tukaj ločila oba godbenika od mene. Za spomin sta mi dala eno piščalko, krasno domače delo, jaz sem se jima pa po svojo oddolžil.

Prosila sta me, naj jima pišem razglednico, ko bom prišel zopet med Švabe, ker bi rada videla v kakih hišah prebivajo ta bitja. Njuni želji, žal, še dosedaj nisem ustregel, ker sta mi pozabila povedati naslov...

Ko sem sam stopal po cesti, se je pa oglasila druga godba: v želodcu in v glavi. V glavi je brnelo kakor v radio-postaji, želodec je pa tudi godel posebne moderne melodije.

Po šesturni hoji v neznosni bosanski vročini so že tudi podplati protestirali proti nadaljnjemu potovanju. K sreči se je že če zpol ure prikazalo turško gnezdo Bočac. Zavil sem še okoli ogromne skale, ki tišči radovedno svoj nos v Vrbas in obstal sem pred restavratorijo Bočac (40 km), pred katero žubori izvrsten studenec Vilma.

V sosednji kavarni me je iznenadila restavraterka, rojena Ptujčanka, ki mi je kot Slovencu takoj ponudila najboljšo rakijo in hotel agovoriti z menoj samo v »gosposkem« nemškem jeziku, da bi imeli drugi navzoči seljaki večje spoštovanje pred nama.

V Bočacu so utihnile vse godbe ob izborni postrežbi. Po enournem odmoru sem odromal naprej proti Jajcu, ki je oddaljeno od Bočaca še 33 km.

I. M.: **Kremenit značaj.***

Nič ni veličastnejšega na svetu nego človek, na katerega se moremo zanesti. Na njegovo besedo moremo zidati kot na svetlo zvezdo, ki nikdar ne izgreši svojega pota. On ne vara nikdar. Preje bi se podrl svet, nego bi izrekel lažnjivo, goljufivo besedo. On ostane pošten, resnicoljuben, ljubezniv, pa naj bi bilo vse okrog njega nepošteno, polno laži in sovraštva. Sebi in svoji vesti ostane zvest in se ne briga za govorjenje in za posmeh ljudi, kadar ve, da prav dela. Ne pozna strahu pred ljudmi.

Tak je samemu sebi zvest, samostojen značaj.

Zunanja samostojnost je lepa in dobra — toda veliko važnejše je, da ima človek samostojno srce, ki ostane zvesto in pošteno, ko drugi postanejo nepošteni, srce, ki ostane resnicoljubno, ko drugi lažejo, ki ostane ljubeznivo in potrpežljivo, ko drugi sovražijo in obrekujejo — srce, ki ostane čisto, ko drugi vržejo vse brzde od sebe. Zato stoji v sv. pismu: »Dragocena reč je, da ostane srce trdno«.

Kdor ima tako srce, je kremenit značaj. Kremenit značaj ostane trden, ko vse omahuje, ko vse suče plašč po vetru in tuli z volkovi. Veliko nasprotstva ima prestati, a slednjič žanje uspeh, kakor pravi izrek: »Kdor si ostane do konca zvest, potegne svet za seboj!

Toda kaj je podlaga neomahljivega kremenitega značaja?

Včasih se nam zdi, da si samostojnost in ponižnost nasprotujeta, da se celo izključujeta in da je ponižnost zanikanje močne osebnosti. Velika zmota! Lahko da je napačna, servilna, »pásja« ponižnost zanikanje močne osebnosti, a prava, resnična ponižnost nikdar!

Baš, ponižnost je podlaga močne osebnosti in resnične notranje samostojnosti. — Pogosto občudujemo neupogljivost, značajnost in neustrašenost krščanskih mučnikov in spoznavalcev. Podlaga njihove kre-

* V 6. števu se je v članku »Lep značaj« sredi 87. strani pri tiskanju vrnila pomota. Stavček se mora pravilno glasiti: »Bodite tiho, če kristjani ne odložijo nelepega značaja...«

menite značajnosti je bila ponižnost. Premagali so svojo naravo, ki se na vso moč upira ponižnosti in vsemu, kar le od daleč pomeni ponižanje in zapostavljanje. In s tem so premagali strah pred ljudmi, ki je največja ovira značajnosti.

Ob zgledu nebeškega Učenika, mnogo ponižanega, so tako napredovali v ponižnosti, da so bili v stanu iz ljubezni do Jezusa tiho in voljno in celo z veseljem prenesti vse žalitve, zbadanje, hudobno govorjenje, krivično ravnanje, vse poniževanje in sramoto.

Samo kdor je utrjen v ponižnosti, postane prost vsakega strahu pred ljudmi, neustrašen, neomajen značaj, cel mož, ki v vsakih razmerah gre za svojim ciljem. Samo resnično ponižni ljudje so one granitne skale, ob katerih se razbije vsak naval najsrđitejšega sovraštva.

Ponižni stoji trdno, ko samoljubnež omahuje in obupuje, ker se boji za svoj ljubi Jaz.

Svet ima pravi strah pred poniževanji in žalitvami vseh vrst, za kristjana pa je to Kraljevi pot sv. Križa in granitna podlaga neomajenega značaja.

Skrivni policaji.

2. Sumljivi gostje.

Bil je lep poleten dan in solnce je žgalo na jelovi gozd. Noben vetrc se ni zganil. Svetle jelkine igle so se bleščale v solncu. Menišček je sedel ob gnezdu, v katerem je valila samica štiri ljubka jajčeca. Tudi šoja je bila nekje skrita. Samo rjave mravlje so smukale neprestano med ovenelimi iglami sem in tja. Gori na griču je stala jelka, s katero se je bil zabaval škorec leto za letom. Tudi letos je bil škorec tu in znanca sta se prepirala kot ponavadi. Ptič je bil odletel proti severu in sezidal svoje gnezdo v svetlo-zelenem gozdu, jelka pa je dobila med tem celo armado novih svetlozelenih vršičkov na koncu vejic in je v vročini pridno potila smolo; pa ne samo smolo, ampak tudi dražesten med, tako da je pripeljalo na stotine čebelarjev semkaj svoje čebele, da posnamejo novi blagoslov, ki se pa ni ponavljal vsako leto.

Nenadoma zapazi jelka majhnega čudnega hroščka, ki je lezel po njenem deblu. Bil je kakor majhen podolgast sodček in zato skoro ni bilo razlike, če si ga gledal od spredaj ali od zadaj. Neprestano je suval z nosom ob lublje . . . in naenkrat jel je celo vrtati luknjo.

»Čuj prijatelj!« zakliče jelka. »Dovoljujem si vprašati te: Kakšne vrste riba pa si prav za prav?«

»O, Bog naj mi pomaga!« odvrne živalca. »Prav zares nisem riba, ampak le reven majhen hrošček.«

»No, no!« ga bodri jelka. »Saj so hroščki tudi živali. In četudi si majhen, imaš gotovo svoj pomen v naravi. Povej mi, kako ti je vendar ime?«

»Za tiskarja se pišem, vsevprek pa pravijo meni in sorodnikom lubadarji,« odgovori hrošček tako skromno in ponižno, da se ti je moral prikupiti prvi hip.

»Šegavo ime! Ali bi bil tako prijazen in mi povedal, kaj imaš prav za prav iskati na moji skorji?«

»O Bog, vsemogočna jelka! To je ravno tisti narobe svet. Saj si skoraj ne upam povedati. Glej... ravno nameravam, odkrito priznam, pripraviti izbico, kjer bom stanovala — sem namreč gospođinja — s svojim možem in otroci in se udobno uredila.«

»Tako, tako, imaš torej moža in otroke?« vprašuje jelka. »Ne... če hočem biti poštena, še ne!« odvrne lubadarica. »Toda v kratkem dobim oboje in takrat bi pač rada imela streho nad glavo, posebno če bi deževalo; to pa zlasti zavoljo ubogih, golih malčkov.«

Jelka: »To vse razumem dobro; toda ali bi si ne mogla poiskati ti kako drugo vrsto drevja? Zakaj naj bi bila ravno jaz, jelka?«

Lubadarica: »O ne boj se! Večina mojih sorodnikov biva na borovju, vsaj 26 različnih vrst in ponosna smreka mora dajati zatočjšč 14 vrstam lubadarjev. Jaz pa in še tri druge sorodnice se nismo mogle odločiti za nobeno drugo drevo, kot samo za vašo milost, Ali je na svetu kaj lepšega in močnejšega kot je jelka? Pa kaj govoričim? Vprašam le, ali je na svetu sploh še kaj družega? Letala sem ravnokar tod okoli po hribih, proti severu in jugu, proti vzhodu in zapadu, pa nisem videla ničesar razun jelke. Mislim, da je svet sama — jelka.«

Jelka, vsa razigrana radosti: »Ostani trdna v tej veri, dobra žena! Izteši si mirno izbico v mojem deblu.«

Lubadarica: »Tisočera vam hvala!«

Pričela je vrtati in napravila lepo okroglo luknjico, v kateri sta se naselila z možem. Ko je prišel čas, da bi naj legla jajca, si je izkopala med lubljem in lesom, v vsakem nekoliko, dolg navpičen rov, ob njegovih straneh pa je polagala v rednih presledkih, na vsaka 2 mm po eno jajcece, vsega skupaj kakih 50. A se ne drže vse sorodnice tega stavbinskega sloga, ampak ima vsaka vrsta svojega. Pri nekaterih so ti glavni materni rovi vodoravni, pri drugih, kjer živi po več samic skupaj v haremu z enim možem, izvrtajo vse skupaj rove v obliki zvezde. Človek bi ne prisodil tem malim, po 2 do 4 mm velikim tesačem toliko umetnosti.

Ko je nekega večera v gozdu sve potihnilo, pripoveduje naša jelka svoji znanki o novih stanovalcih.

»Take goste imam jaz tudi«, odgovori soseda. »Lubadar... prav, tako se je imenovala. In ko je bila sobica izdelana, je prišel mož in zdaj si je izdolbela samica dolg hodnik in odlegla na obeh straneh številna jajčeca.«

»Ravno tako je pri meni... in pri meni... in pri meni«. Vse jelke krog in krog so pritrjevale. Vsaka je imela enak obisk. In novica o tem je prodirala dalje v gozd in od najbolj oddaljenih gričev je odmeval isti odgovor. V celem gozdu bi bil s težavo našel drevo, kjer bi ne bila stanovala tiskarska družina.

»Hm!« meni jelka, na kateri je običajno sedeval škorec. »Stvar je prav za prav čudna. Ali se godi vam tudi podobno kot meni, da koplje samica rove zato, da siplje potem samec s svojim priščipnjenim zadkom in pokrovkami iz njih rjavo žaganje, podobno tobaku za nosljanje?«

»Ravno tako se godi nam!« kličejo druge. »Iz navpičnih rovon se vsiplje ob naših bokih moka kar sama, iz vodoravnih jo pa potiskajo lubadarski samci, ker nimajo družega dela. Seveda so pa pod našim lubljem tudi izvrstno spravljene ti tiči; kajti v ličju so cele zaloge beljakovin in drugih hraniv.«

»Razen tega pa solzi iz mojih luknjic tudi smola... mar pri vas tudi?« izprašuje nadalje prva jelka. »Neprestano potimo smolo«, so javkale druge. »Bole nas že obisti in jetra«.

Reve niso vedele, kakšen balzam za njihove rane je ravno smola in kako mogočno orožje proti raznim zajedalcem, ki vrtajo po njihovem drobu; zdravo drevo zalije mnogokrat prvi in če treba tudi še kak nadaljni rod parazitov s smolo tako, da potonejo v njej kot v vesoljnem potopu.

»Zares čudno je to«, meni prva jelka. »Toda počakajmo! En zarod nam vendar ne more veliko škodovati. Če bi se pa hoteli tudi otroci naseliti pri nas, bi jim morale pač odbiti prošnjo«.

»Da, to moramo«, kriče vse, »sicer uničijo vesoljni gozd«.

»No, tako hudo menda ne bo še precej«, se brani prva. »Toda bitu moramo pozorne«.

Molčale so in dnevi so minevali. Neko jutro začuti jelka, kako nekaj gloda z veliko silo v njenem lubju in vnanjem lesu.

»Kaj za božji svet je pa zopet to?« zakliče prestrašena... »Hoj!... Tiskar!... Meni se zdi, da zopet glodaš? Saj veš, dovolila sem ti samo eno sobico!«

»I seveda!« stoka lubadarica s tihim glasom.

»Kaj pa se je zgodilo?« vpraša jelka. »Čemu tako vzdihuješ? Če si bolna, pokliči moža, da govorim z njim!«

»O Bog, vsemogočna jelka!« odgovarja lubadarica. »Moj mož je mrtev. Najmanj tri dni je že, kar je zatisnil oči. In zdaj sem jaz na vrsti. Letos mi ni usojeno, da bi gledela še drugi svoj rod«.

Jelka: »Za milega Boga, ali res? I kaj pa da... umreti mora vendar vsak enkrat, prej ali pozneje. Toda povej mi, kaj pomni to grozno glodanje in nemiri v bližini tvoje sobice?... Ali slišiš?«

Lubadarica: »Oh, ničesar ne slišim, vsemogočna jelka. Stara sem in čutila polagoma otope, kakor veste«.

Jelka nevoljno »Ne, ničesar ne vem. Saj vendar nimam čutov. Sem hvala Bogu pošteno drevo, ne pa lahkomišeln žival kakor ti in tvoje vrstnice. Toda bila sem dobra proti tebi in sem ti dala stanovanje in predno umrješ, mi po pravici povej, kaj da počnete tukaj notri v meni! — Ali so merda to celo tvoji otroci?«

Lubadarica: »Križ božji — i, seveda so! Vaša milost se ne more zmotiti. Kaj pa da so moji otroci!... Da nisem mogla tega takoj zapopasti! Toda človek se postara in možgani tudi«.

Jelka: »Ali smem vprašati, kaj delajo otroci tu notri?«

Lubadarica: »O, ti si glodajo vsak malo votlo stezico na levo in desno od mojega glavnega rova; tako ravna vsak otrok, če je le zdrav in kaj vreden in nimam vzroka dvomiti, da so taki. Kajti njihov oče in jaz sva bila tudi zdravi, vrli osebeci. Kadar pa pridejo na konec svojega rova, se lepo vležejo in zabubijo, kakor kak metulj za plotom«.

Jelka: »In potem«.

Lubadarica: »No... kadar prestoje čas bube, si izvrtajo luknjo, skozi katero prilezejo na dan in potem utripajo s krili in gredo na majniški ali rožniški izlet; takrat so, to ne more biti drugače, popolni, odrasli lubdarji.«

Jelka: »In kaj počno potem, madam (gospa)? Požuri se nekoliko in povej mi vse . . . Začenjajo se nam namreč krilca (ker hlačic ne nosimo) nekoliko tresti!«

Lubadarica: »Česa naj bi se pač bala taka mogočna jelka? In kaj naj bi pač otročiči delali družega kot to, kar so stariši v njihovih letih, boljše tednih in dnevih? Prišli bodo, naravno je to, k vaši in vaših gospâ sester milosti in prosili dovoljenja, da smejo izvrtati majhno luknjico, kakor sva storila midva z mojim rajnim.«

Jelka odločno: »Toda odbijam jim prošnjo! Vedi namreč, da v celem gozdu ni niti enega drevesa, ki bi maralo za vaše mlade. Saj ste grdo zlorabile našo gostoljubnost in dovolj nam je te baže. Le povej to svojim otrokom, da se ravnajo po tem!«

Lubadarica vzdihovaje: »I seveda, to morajo storiti. Na tem se pač ne da nič izpremeniti.«

Jelka: »Pa kaj boste zdaj začeli? Seveda, neverjetno lahkomišelnost je, kar počno ubogi ljudje, kakor ste vi; na svet spravljajo polno gnezdo mladičev, pri tem pa ne vedo prav nič, kako jih bodo mogli prehraniti. Da si me prej vprašala, bi te bila posvarila. Zdaj je prepozno . . . Kaj bodo začeli zdaj tvoji otroci?«

Lubadarica: »I, kaj naj bi neki storili? Če ne dobe dovoljenja, da smejo vrtati v lesu vaše milosti . . . potem morajo pa seveda vrtati brez dovoljenja.«

Jelka: »In vi lubadarčki mislite, da bomo me jelke to kar molče prenesle?«

In jelka je od jeze stresala veje, da so kar periščema padale od nje igle.

»Zakaj da bi ne prenesle?« vpraša lubadarica. »Kaj pa naj sicer počno nedolžni otroci? Sredi tako krasnega jelovega gozda vendar ne bodo umirali lakote. Za take bedake jih gotovo ne smete smatrati.«

Jelka: »Usmiljeni Bog!«

Lubadarica: »Da, Bog je ustvaril jelke, kakor lubadarje.«

Jelka: »Da sem šla dajat stanovanje takemu predrznemu ženišču! Takemu demonu (zli duh), čegar mladiči me bodo popolnoma uničili! Tega namreč morda ne veš, ljuba žena, zato ti povem jaz: če dorasteta v meni še dva zaroda tvojih požrešnih otrok, potem sem izgubljena. Moj sok, moja kri se suši, moje igle, ki so mi pljuča, odpadajo kot jetičnikom, moje korenine mrjo . . . in lepega dne me podere vihar.«

Lubadarica: »I seve, ni nemogoče, da pride tako, kakor meni vaša milost.«

Jelka: »In to poveš v tako hladnem tonu? Te mar prav nič ne peče vest, da si ti vzrok vsej ti nesreči?«

Lubadarica: »Vsak je samemu sebi najbližji, so rekli že stari in ponavljajo za njimi tudi vsi novi pogani. Jaz in moja »porodica« smo pač ustvarjeni zato, da uživamo jelke in to tudi delamo. Poleg tega pa mislim, da se takale beraška jelka vendar ne more skušati v dvoboju z lubadarjem, če bi že ravno prišlo tako daleč.«

Jelka: »Kaj tvežeš? . . . Ali imaš še svoja čutila skupaj?«

Lubadarica pomolči za trenutek. Zazdelo se ji je, da gre ž njo h koncu. Jelka pa se je stresala kakor obsedena, da bi jo pregnala iz svoje luknje.

»Že grem, že grem«, pravi slednjič hrošček. »Le pomirite se milostna! Kmalu sem mrlič in se vležem k vašim nogam. Ker pa gre moje življenje h kraju, bi vam vendarle rada še ob pravem času zaupala, da spadam k skrivni policiji . . . Kaj ne, tega si niste mogli misliti?«

Jelka: »Ne razmem, kaj govoriš. Kako naj pridem jaz do tega, da imam opraviti s policijo?«

Lubadarica: »Tako, tega torej ne verjamate? Vé vsé, ponosne jelke, imate opraviti s policijo, ste pod njenim nadzorstvom . . . pod kontrolo skrivne policije, katere član biti je meni v čast.«

Jelka: »Niti besedice ne razmem. Ali se ne moreš izraziti nekoliko jasneje?«

Lubadarica: »To ni tako lahko. Če mi ostane v vzdušnicah (hroščeva dihala) le dovolj zraka, da morem dogovoriti do konca! Glejte . . . ali res mislite z vso resnobo, da bi mogli na miren način napolniti vso zemljo z jelovjem?«

Jelka: »Kako misliš to?«

Lubadarica: »Ne delajte se vendar tako pobožne in nevedne! Vi in vaše tovarišice ste dovolj glasno prepevale in šumele, da hočete porovati na sever, osvojiti svet in pregnati listnate gozdove ondotnih pokrajin, zato da bi bila samo še jelka na svetu. To stoji pribito. Tega, milostljiva, ne boste več z lahka utajili.«

Jelka: »Še v sanjah mi ne pride na misel, da bi tajila. Tudi ko bi bila jaz in moje sestre na kaj tacega mislile . . . Zakaj bi pa ne smele? Ali nismo dovolj krepke, dobre in lepe? Le poglej, kako smo se tukaj že razširile! In vsako leto raztegnemo svoje kraljestvo še naprej.«

Lubadarica: »To je ravno tisto! To ravno ne sme biti! Nihče se ne sme podstopiti, da bi hotel obvladati vso zemljo. Če pa kdo poskusi . . . ali se spominjaš stare Nemčije pred svetovno vojno? . . . pumf! policija je tukaj in zavpije: stoj!«

Jelka: »In ti si torej policija, nekak Anglež in Amerikanec iz leta 1914—1918, ki skuša motiti jelovi gozd v njegovem prodiranju in razširjanju?«

Lubadarica: »Tako je! Res je, da sem le majhna in brez posebnega ugleda. Toda veliko nas je in nas bo še več. Naša družina se je vedno odlikovala po veliki rodovitnosti, to morate vedeti, milostna! In če hočete potrpeti še eno ali dve leti, boste videli, da bomo uničili ves vaš gozd. Kajti popolnoma resnično je, kar ste rekli . . . Uničimo vas, kadar nas je dovolj, kakor smo uničili leta 1870. samo v Šumavi na Češkem nad 100.000 hektarov gozda in je bilo treba 8.000 delavcev, da so spravili iz gozda 2-7 milijona kubičnih metrov lesa, da so tako zabranili naš nadaljnji pohod. Tako bo kmalu tudi pri vas.«

Jelka: »To je pa naravnost grozno! Človek tukaj stoji in vse ve, a ne more migniti niti z mezincem, da bi odvrnil pogubo! Brez moči smo mi milijoni in milijoni ponosnih jelk v krempljih tega malega rjavega hroščastega grdega požeruha!«

Lubadarica: »V resnici je grozno! A žal, da nimam več časa, da bi se pogovarjala z vami o tako zanimivem predmetu, kajti moj konec je tukaj. Posebno zabavno to sicer ni. Zdravstvijte, milostna!«

Lubadarica se je zvalila iz luknjice in je bila mrtva.

Melona:

Ura preizkušnje . . .

Petek je, mračen, meglen, pust. Zunaj je vse vlažno, mrko, in zdi se, da so se celo ljudje nalezli vse te puščobe, da so nestrpni, nemirni, slabe volje. Tudi tebi skoraj ni drugače! Kamor pogledaš, mrki obrazi, vase obrnjeni, rezki. V tebi se dviga nekaj temnega, grozečega, vstaja neka trpkost. Zakaj so taki? Kaj imajo? In nehote vzdihneš. Pogledaš proti oknu, kjer sta tolikokrat stala s prijateljem, obžarjena od solnca, v megli in dežju, žalostna in vesela. Ni ga več . . .

Kje je solnce, kje toplota, kje prisrčnost? Med ljudmi, v ljudeh? Kje jo najdem? V samem sebi, v svojem srcu, v lastni duši. A čutiš, da je ni v njej, da ni veselja, onega pravega, gorkega, nepopisnega, ni solnca! A zakaj ga ni? Sam ne veš. Pridejo čuvstva, trenutki, ko si si velika uganka, moreča in težeča. Kako, zakaj, ne veš, ne moreš si pomagati! In iščeš in premišljuješ in hrepeniš . . . nehote ti omahnejo roke, oko zasanja tja čez bližnje griče, Bog ve kam v daljavo. In zdi se ti, kot da postajaš zakrknjena, trda. Vsa miloba izgine iz oči, vsa mehkoča iz srca, vsa nežnost iz duše. A ne moreš si pomagati! Toda tako ne sme dalje!

Siloma se otreseš teh mučnih in morečih čuvstev, se lotiš dela z vso vnemo, a vendar ni pravega veselja, ni solnca, ki vstaja tam onstran morja. Komaj dočakaš večera, da se zatečeš in poklekneš tja v tajni mrak tihe cerkve in se zatopiš v iskreno molitev pred velikim oltarjem. In vso težo, vse skrbi, vso bojazen potožiš Materi božji, ki v skrivnostnem plapolanju lučice gleda nate, ki te razume, te z nevidno roko blagoslovi in ti pričara v srce vse ono, kar želiš . . .

VESTNIK DEKLIŠKIH ZVEZ.

Dekliške zveze, ali skrbite za vedno lepši razvoj? — Vsepovsod skušajte pritegniti na svojo stran majhne deklice, ki so marsikje vsemu slabemu izpostavljene. Organizirajte jih kot svoj naraščaj, kakor ima to vzorno urejeno D. z. na Hajdini pri Ptujju. — Tekom časa si pridobite vrsto novih članic, ki bodo imele res smisel za organizacijo. Le z lastno pridnostjo, v vzajemnem, požrtvovalnem delu se boste razvijale vedno lepše; naj nam bodo za vzgled naše sestre na Goriškem, ki se kljub težavnim razmeram pridno gibljejo in ustanovljajo vedno nove dekliške krožke. Tudi me — sovražnikov se ne bojimo in njih števila ne glejmo!

Nekaj D. z. se je zopet poživilo, prosimo, da nam sporočijo o svojem delovanju.

Rzposlali smo nove pregledne pole z nekaterimi izpremembami. Izpolnite jih in točno vrnite!

Navodila v Vestniku D. z. obravnavajte pri odborovnih sejah (ali pa na dekliških sestankih); razmišlajte, kaj bi se dalo pri vas ukreniti za zboljšanje organizacije itd.

Poročajte o svojem delovanju v »Naš Dom«; društvena poročila dramijo zaspane k življenju, sploh dajejo vsestransko pobudo. — Bog živi!

Strojna puška: Novopečeni rekrut vpraša starega mitraljesca (strojna puška), kako so se mu ušesa privadila grozovitemu regljanju mitraljeza.

»To je bilo pri meni jako lahko«, odgovori vojak. »Doma sem poslušal že pet let regljanje moje »dobre« ženice!«

* * *

Kapetan pride po močnem dežju domov in ker je lačen, sede za mizo ter kakoj začne s kosilon. Komaj je posrebal prvo žlico juhe, pogleda skozi okno in vidi, kako se je ploha vnovič vlila. Zato reče ženi:

»Danes je zopet ta svinjarija!«

»Oprosti, dragec«, reče žena, »kuharica je danes bolana, pa sem morala sama kuhati!«

* * *

Cigan se je hrabro ponašal na velikem manevru okoli Beograda. Predložen je bil v odlikovanje. Komandant premišlja, ali bi mu dal 100 Din., ali pa medaljo. Vpraša ga, kaj hoče imeti.

»Gospod komandant«, reče cigan, »prosim vas, koliko pa stane medalja?«

»25 Din.«, se je glasil odgovor.

»Potem pa prosim, dajte mi 75 Din. v gotovini in še zraven medaljo!«

* * *

Starostna oslabeledost: Prijeli so madžarskega ogleduha »pri delu«. Vojaško sodišče ga je obsodilo na smrt. Dovolili so mu, da si sme izbrati način smrti. Špijon odgovori: »Želim umreti vsled starostne oslabeledosti.«

* * *

Macedonija: Pišta piše iz Macedonije ženi:

»Draga žena, pošlji mi slanine, kolača in škatljo masti za uši! . . . Tvoj nepozabljen Pišta.«

* * *

Pri naboru: Rekrut trdi, da je kratkoviden. Zdravnik ga pelje na ulico ter ga zaporedoma vpraša, ako razloči v daljini moškega, žensko i. t. d. Rekrut je seveda vse narobe videl. Naenkrat pa zavpije: »Beživa gospod doktor, tista ženska za onim vojakom — je moja hudobna žena!«

* * *

Domov: Pri naboru so vzeli cigana. Zdravnik ga vpraša: »Kam bi najraje šel; k pešadiji, konjenici, ali pa k artileriji? Tvojo željo ti bomo izpolnili!«

Cigan nekaj časa molči, potem pa reče z otožnim glasom: »Vi mene gotovo ne bodete pustili tja, kamor želim!«

Zdravnik: »No, samo povej, bomo že videli!«

Cigo: »Prosim vas, jaz bi šel najraje domov!«

* * *

Razlika med poročnikom in štokrljo: »Kakšna je razlika med poročnikom in štokrljo«, me vpraša nagajivec.

»Razlika je ta, da poročnik lahko stoji na levem krilu (stroja), a štokrlja tega ne more storiti« sem mu zabrusil v obraz.

Kaj kupiš v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru?

Tiskati daš lahko
knjige, vabila, cenike, kuverte, sploh vse, kar hočeš.

Kupiš lahko:

1. Vsakovrstni papir črtan in nečrtan za pisanje, pisma, ovijanje, risalni papir, kuverte, svileni in prešan papir za kinč, zvezke trdo in mehko vezane.
2. Peresa, svinčnike, radirke, črnilo, rudečilo, barve, ravnila, sploh vse pisarniške potrebščine.
3. Trgovske knjige vsake vrste.
4. Molitvenike, šolske učne knjige, vse zabavne knjige, povesti i.t.d.
5. Rožne vence, svetinjice, podobice, kipe presv. Srca Jez. in druge, podobe, slike, križe i.t.d. — Ako želiš kako reč, piši dopisnico in dobiš po pošti.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici, r. z. z. n. z. Maribor, Stolna 6
ki obrestuje po

8⁰/₀ in 10⁰/₀

oziroma po dogovoru.

Prosvetna zveza v Mariboru

Aleksandrova cesta 6/I.

(palača Zadružne gospodarske banke, nasproti frančiškanski cerkvi)

ima v zalogi in nudi včlanjenim društvom:

Poslovne knjige, malo in veliko garnituro (skupno 9 kosov), ki stanejo s poštnino 79 Din. ali 103.40 Din. Oddajajo se samó vse knjige skupaj, posameznih kosov ni dobiti.

Poslovnik prosvetne zveze, izvod po 6 Din. in poštnina. Poslovnik mora imeti vsako društvo, brez njega ni mogoče redno in smotreno poslovanje v društvu.

Društvena pravila, vzorna ali enotna, izvod po 2 Din. Nabavijo si naj ta pravila vsa ona društva, ki žele spremenbo pravil in društva, ki se ustanove na novo.

Društvene članske izkaznice, kos po 50 par. Članske izkaznice so enotne za vsa društva, veljavne za triletno dobo. Vsak društven član mora imeti člansko izkaznico, da se bo zavedal svoje pripadnosti k društveni družini in ne bo samo član po imenu, sicer pa ne izpolnjuje društvenih dolžnosti.

Društvene članske znake, kos po 10 Din., 12 kosov skupaj po 9 Din. Znaki so lični in prav okusno izdelani.

Poslovnik Dekliške zveze, izvod po 1 Din. Poslovnik je za pravilno in dobro poslovanje Dekliških zvez neobhodno potreben.

Za prosvetne okraje ima Zveza na razpolago **pregledniške pole** (brezplačno), posreduje nabavo **društvenih pečatov**, **nakup knjig za knjižnice** i. t. d. Včlanjena društva naj se obračajo na Zvezo po pojasnila in pomoč v vseh društvenih zadevah.